

การฝึกปฏิบัติการผดุงครรภ์ในรูปแบบการศึกษาทางไกล ด้วยการเรียนรู้แบบผสมผสาน

Midwifery Practicum in a Model of Distance Education with Blended Learning

กาญจนา ศรีสวัสดิ์ สมใจ พุทธาพิทักษ์ผล*

Kanjana Srisawad Somjai Puttapitukpol*

สาขาวิชาพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี ประเทศไทย 11120

School of Nursing, Sukhothai Thammathirat open University, Nonthaburi, Thailand 11120

บทคัดย่อ

การวิจัยประยุกต์ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สร้างรูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสานในการฝึกปฏิบัติการผดุงครรภ์ และ 2) ประเมินความเป็นไปได้ของรูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสานในการฝึกปฏิบัติการผดุงครรภ์ ผู้ให้ข้อมูลหลักคือ ผู้เชี่ยวชาญ อาจารย์พยาบาล พยาบาลพี่เลี้ยง และผู้เรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย (1) ประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึกรายบุคคล (2) ประเด็นคำถามในการสนทนากลุ่ม และ (3) แบบประเมินความเป็นไปได้ของรูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสานในการฝึกปฏิบัติการผดุงครรภ์ ค่าความสอดคล้องของเครื่องมืออยู่ระหว่าง 0.67-1.00 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา และสถิติพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1) รูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสานในการฝึกปฏิบัติการผดุงครรภ์ มีการผสมผสานการเรียนรู้แบบออนไลน์และออนไซต์ มีการฝึกปฏิบัติการพยาบาล 3 ขั้นตอน คือ (1) การเตรียมการ (2) การดำเนินการเป็นลักษณะการฝึกปฏิบัติการพยาบาลมีดังนี้ (2.1) การฝึกเสริมทักษะการปฏิบัติการพยาบาลประจำชุดวิชา (2.2) การฝึกเสริมทักษะปฏิบัติการพยาบาลเฉพาะกรณี และ (2.3) การฝึกเสริมทักษะปฏิบัติการพยาบาลแบบเข้ม และ (3) การประเมินผล และ 2) ผลการศึกษาความเป็นไปได้ของรูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสานในการฝึกปฏิบัติการผดุงครรภ์ที่พัฒนาขึ้น พบว่ารูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสานในการฝึกปฏิบัติการผดุงครรภ์ที่พัฒนาขึ้น มีความเป็นไปได้ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: การเรียนรู้แบบผสมผสาน, การฝึกปฏิบัติการผดุงครรภ์, การศึกษาทางไกล

Abstract

The applied research aim to 1) develop a model of blended learning of distance education in midwifery practicum and 2) evaluate the feasibility of a model of blended learning of distance education in midwifery practicum. The key informants include experts, nursing instructors, nurse and nursing students. The research tools consist of 1) in-depth individual interview questions, 2) focus group discussion questions, and 3) a feasibility assessment form a model of midwifery practicum in Distance education system. The consistency of the tools were Index of item objective congruence between 0.67-1.00. Data were analyzed by content analysis and descriptive statistics. The results of the research found that: 1) a model of blended learning of distance education in midwifery practicum, combining online and on-site learning, there are 3 steps

Corresponding Author: *Email: pusomjai@gmail.com

วันที่รับ (received) 9 ธ.ค. 2567 วันที่แก้ไข (revised) 22 ก.พ. 2568 วันที่ตอบรับ (accepted) 1 มี.ค. 2568

for the nursing practice process: (1) preparation, (2) implementation, which includes the following nursing practice characteristics: (2.1) training to enhance nursing practice skills for the subject set (2.2) training to enhance nursing practice skills in specific cases and (2.3) intensive training to enhance nursing practice skills, and (3) evaluation. and 2) The study on the feasibility of a model of blended learning of distance education in midwifery practicum was found that a model of blended learning of distance education in midwifery practicum is a possibility of it being at the highest overall.

Keywords: Blended learning, Midwifery practicum, Distance education

บทนำ

การจัดการเรียนการสอนด้านการพยาบาลประกอบด้วย ภาควิชาและภาคปฏิบัติการพยาบาล ซึ่งต้องสัมพันธ์สอดคล้องกันไป การจัดการเรียนภาควิชามุ่งให้ความรู้ด้านวิชาการเป็นหลัก ส่วนการจัดการเรียนภาคปฏิบัติการพยาบาลถือว่าเป็นหัวใจของการเรียนการสอนทางการพยาบาล เนื่องจากนักศึกษาพยาบาลต้องนำความรู้ในภาควิชามาประยุกต์ใช้สู่การปฏิบัติการพยาบาล¹ สำหรับการจัดการศึกษาผดุงครรภ์ในประเทศไทย ตั้งแต่เริ่มเป็นวิชาชีพเฉพาะที่จัดเพิ่มเติมภายหลังสำเร็จการศึกษาก่อนแล้ว ซึ่งเป็นหลักสูตรประกาศนียบัตรการผดุงครรภ์ ต่อมาได้เอาหลักสูตรการผดุงครรภ์มาจัดไว้ในหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต มีการศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชนร่วมผลิตพยาบาล โดยมีเป้าหมายที่สอดคล้องกันในการผลิตพยาบาลผดุงครรภ์ที่ให้บริการที่มีคุณภาพและครอบคลุมผู้รับบริการ การผลิตบัณฑิตพยาบาลต้องสอดคล้องกับมาตรฐานของวิชาชีพที่มุ่งผลิตบัณฑิตให้มีความรอบรู้ทั้งภาควิชา และภาคปฏิบัติ เน้นความรู้ สมรรถนะ และทักษะด้านวิชาชีพตามข้อกำหนดของมาตรฐานวิชาชีพตามเกณฑ์ที่สภาการพยาบาลกำหนด² ทั้งนี้ เพื่อให้การพยาบาลครอบคลุมด้านมารดาทารกทั้งในระยะตั้งครรภ์ ระยะคลอด และระยะหลังคลอด ซึ่งจะช่วยป้องกันภาวะแทรกซ้อนและลดอัตราการตายของมารดาและทารก ตลอดจนส่งเสริมให้มารดาและทารกมีสุขภาพที่ดี ที่ผ่านการจัดการเรียนการสอนภาคปฏิบัติการพยาบาลของสาขาวิชาพยาบาลศาสตรบัณฑิตมีการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับมาตรฐานวิชาชีพ จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่ส่งผลกระทบต่อการจัดการเรียนการสอนภาคปฏิบัติที่ไม่สามารถจัดแบบเผชิญหน้าได้ โดยบัณฑิตพยาบาลต้องมีสมรรถนะเชิงวิชาชีพตามที่สภาการพยาบาลกำหนด จึงต้องปรับการจัดการเรียนการสอนภาคปฏิบัติการผดุงครรภ์

ให้สอดคล้องกับสถานการณ์เปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

การฝึกปฏิบัติการพยาบาลถือเป็นสิ่งสำคัญของการศึกษาพยาบาลที่จะนำไปสู่การดูแล (Caring) และการปฏิบัติการพยาบาล (Nursing care) ได้อย่างครอบคลุมถูกต้อง และสอดคล้องกับผลลัพธ์การเรียนรู้ของหลักสูตรและความต้องการของผู้รับบริการ ดังนั้นการฝึกปฏิบัติการพยาบาลในระบบการศึกษาทางไกล ซึ่งมีความจำเป็นและสำคัญที่ช่วยให้ผู้เรียนมีความสามารถในการปฏิบัติการพยาบาล เพื่อให้เกิดการเรียนรู้และมีทักษะในการแก้ปัญหาและการตัดสินใจ ในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ การเรียนรู้ประสบการณ์ทางคลินิก หรือการฝึกปฏิบัติการผดุงครรภ์เป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่งในการจัดการเรียนการสอนทางการพยาบาล เพื่อเพิ่มพูนความรู้และความชำนาญของนักศึกษา ปัจจุบันนี้ในสถาบันทางการศึกษาพยาบาลได้ประสบปัญหาที่สำคัญ คือ การมีจำนวนผู้คลอดลดลง ซึ่งมีผลกระทบต่อการศึกษาของนักศึกษาพยาบาล และจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ไปทั่วโลก ประกอบกับภาวะเศรษฐกิจถดถอยของประเทศ ส่งผลต่อประชาชนทุกกลุ่มวัยในการมีบุตร ทำให้หลายครอบครัวมีการคุมกำเนิดมากขึ้น สิ่งเหล่านี้ก่อให้เกิดปัญหาอย่างยิ่งในการจัดการเรียนการสอนภาคปฏิบัติโดยเฉพาะทักษะทางด้านการผดุงครรภ์ ซึ่งยากที่จะกำหนดประสบการณ์ทักษะในการทำคลอดเพื่อให้มีคุณภาพในการให้บริการแก่ผู้คลอด ดังนั้นการฝึกปฏิบัติการผดุงครรภ์ในระบบการศึกษาทางไกลด้วยการเรียนรู้แบบผสมผสานที่สามารถรองรับสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 และข้อจำกัดด้านจำนวนผู้รับบริการลดลง ดังนั้นการออกแบบการฝึกปฏิบัติการพยาบาลต้องให้สอดคล้องกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

การจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต

มุ่งเน้นผลลัพธ์การเรียนรู้และสมรรถนะสำคัญทางการพยาบาล ตามมาตรฐานวิชาชีพการพยาบาล และมุ่งผลิตบัณฑิตให้มี ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และสมรรถนะดิจิทัล สำหรับคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาวิชาพยาบาลศาสตร ามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช มีการจัดการเรียนการสอน ในระบบการศึกษาทางไกล โดยได้เปิดสอนในหลักสูตรพยาบาล ศาสตร์บัณฑิตในปีการศึกษา 2564 เป็นหลักสูตรใหม่ที่เปิด สมัยสำหรับเจ้าพนักงานสาธารณสุขมาเรียนในหลักสูตรนี้ ซึ่งยังไม่มีประสบการณ์ในการฝึกปฏิบัติทางการพยาบาลมาก่อน ทั้งนี้สาขาวิชาได้ออกแบบลักษณะการฝึกปฏิบัติการพยาบาล ประกอบด้วย 3 ลักษณะดังนี้ 1) การฝึกเสริมทักษะการปฏิบัติ การพยาบาลประจำชุดวิชา 2) การฝึกเสริมทักษะปฏิบัติการ พยาบาลเฉพาะกรณี และ 3) การฝึกเสริมทักษะปฏิบัติการ พยาบาลแบบเข้ม สำหรับรูปแบบการฝึกปฏิบัติการผดุงครรภ์ ในระบบการศึกษาทางไกลที่จะพัฒนาขึ้นนี้เป็นส่วนหนึ่ง ของชุดวิชาการพยาบาลมารดา ทารก การผดุงครรภ์ และการฝึกปฏิบัติการพยาบาล 2 ได้นำผลการวิจัยรูปแบบ การฝึกปฏิบัติการพยาบาลในระบบการศึกษาทางไกล มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช³ ในส่วนของรูปแบบของ ชุดวิชาการฝึกปฏิบัติการพยาบาลมารดาทารก และการ ผดุงครรภ์ มีกระบวนการฝึกปฏิบัติการพยาบาล 3 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การเตรียมการ 2) การดำเนินการ และ 3) การประเมิน ผล โดยการฝึกปฏิบัติการพยาบาลจะเน้นการฝึกปฏิบัติการ พยาบาลแบบองค์รวมให้แก่มารดา ทารก และครอบครัว ทั้งในรายที่ปกติและรายที่มีภาวะเสี่ยงหรือมีภาวะแทรกซ้อนใน ระยะตั้งครรภ์ ระยะคลอด และระยะหลังคลอด ผู้วิจัยได้นำผล การวิจัยดังกล่าวมาต่อยอดในการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้แบบ ผสมผสานในการฝึกปฏิบัติการผดุงครรภ์ มีการผสมผสานการ เรียนรู้ในรูปแบบออนไลน์และออนไลน์ในการฝึกปฏิบัติการ ผดุงครรภ์ เพื่อเพิ่มพูนทักษะโดยเฉพาะทักษะการทำคลอดของ ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ในการฝึกปฏิบัติการ ผดุงครรภ์มากขึ้น ที่สอดคล้องกับการศึกษาจากประสบการณ์ การฝึกปฏิบัติการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลในประเทศ เกาหลี นักศึกษาพยาบาลต้องการรูปแบบการฝึกปฏิบัติการ พยาบาลทางคลินิกที่ชัดเจน เพื่อให้เกิดผลลัพธ์การเรียนรู้ และความมั่นใจของนักศึกษาก่อนขึ้นฝึกปฏิบัติจริง⁴ และ สอดคล้องกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่สถาบันการศึกษาประสบปัญหาจำนวนผู้คลอดที่ลดลง ส่งผลต่อการฝึกประสบการณ์และทักษะการทำคลอดของ

นักศึกษาพยาบาล จากหลักฐานเชิงประจักษ์ผลการสอบ ความรู้ในการขอขึ้นทะเบียนเป็นผู้รับใบอนุญาตการประกอบ วิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ที่ผ่านมา พบว่ามีจำนวน ผู้สอบไม่ผ่านวิชาการพยาบาลผดุงครรภ์เป็นอันดับแรกใน 8 วิชาที่สอบทั้งหมด ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนา รูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสานในการฝึกปฏิบัติการผดุงครรภ์ โดยมีการผสมผสานการเรียนรู้ในรูปแบบออนไลน์และแบบ ออนไลน์ในการฝึกปฏิบัติการผดุงครรภ์ดังกล่าว เพื่อเป็น ประโยชน์ต่อสถาบันการศึกษาในการพัฒนาและปรับปรุง วิชาการผดุงครรภ์ เพื่อผลิตพยาบาลผดุงครรภ์ที่มีคุณภาพ และประสิทธิภาพในการดูแลสตรีทางด้านอนามัยเจริญพันธุ์ที่ สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และ เทคโนโลยีของโลกปัจจุบัน

จากการทบทวนวรรณกรรมรูปแบบการจัดการเรียน การสอนการพยาบาลในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อ ไวรัสโคโรนา 2019 การจัดการเรียนการสอนทางการพยาบาล มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบอาทิ การทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับการ จัดการเรียนการสอนของนักศึกษาพยาบาลในระดับ ปริญญาตรี พบว่ามีการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสาน (Bended learning) มาใช้ในการจัดการศึกษาทางการพยาบาล⁵ และการศึกษาประสิทธิภาพของการจัดการเรียนการสอนแบบ ผสมผสานในนักศึกษาพยาบาล พบว่าการจัดการเรียนการสอน แบบผสมผสานทำนายผลลัพธ์การเรียนรู้ของนักศึกษาพยาบาล ได้ร้อยละ 40.40 และสามารถทำนายประสิทธิภาพของพฤติกรรม การเรียนรู้ของนักศึกษาพยาบาลได้ร้อยละ 71.90⁶ นอกจากนี้ ยังมีการปรับรูปแบบการเรียนการสอนทั้งภาคทฤษฎีและ ภาคปฏิบัติการพยาบาลเพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ซึ่งการศึกษาได้ปรับการจัดการเรียน การสอนเกี่ยวกับการฝึกปฏิบัติการพยาบาลทางคลินิก ของนักศึกษาพยาบาล โดยปรับเป็นการฝึกปฏิบัติการพยาบาล ในรูปแบบออนไลน์ การฝึกทักษะทางห้องปฏิบัติการพยาบาล ในรูปแบบออนไลน์ การใช้ตัวอย่างกรณีศึกษาแบบออนไลน์ ประกอบการสอน การนำเสนอหรือการอภิปรายผลการฝึก ปฏิบัติการพยาบาลทางคลินิกในรูปแบบออนไลน์โดยผ่านวิดีโอ พบว่าการจัดการเรียนการสอนดังกล่าวบรรลุผลลัพธ์การเรียนรู้ ของการสอนภาคปฏิบัติการพยาบาลทางคลินิก⁷ สอดคล้องกับ การศึกษาในนักศึกษาพยาบาลที่เรียนในหลักสูตรพยาบาล ศาสตร์บัณฑิตในประเทศสหรัฐอเมริกา พบว่าจากการระบาดของ เชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ต้องปรับรูปแบบการเรียนรู้และ

การฝึกปฏิบัติการพยาบาล เป็นการเรียนการสอนแบบทางไกล โดยผ่านสื่อออนไลน์หลายรูปแบบ การเรียนรู้จากที่บ้านของผู้เรียน พบว่าการจัดการเรียนการสอนแบบทางไกลมีความสัมพันธ์กับความสามารถของนักศึกษาพยาบาล และบรรลุผลลัพธ์การเรียนรู้ของหลักสูตร^๑ และสอดคล้องกับการศึกษาการเรียนในรูปแบบออนไลน์ของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 2 ประเทศฟิลิปปินส์ ในช่วงที่มีการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 พบว่าการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจของผู้เรียน และมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ^๒ จากที่กล่าวมาพบว่าการจัดการเรียนการสอนทางการพยาบาลทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติการพยาบาล ได้มีการปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องตามสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โดยมีการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานโดยจัดทั้งในรูปแบบออนไลน์และออนไลน์ ซึ่งพบว่าการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานทำให้ผู้เรียนบรรลุผลลัพธ์การเรียนรู้ที่คาดหวัง และผู้เรียนเกิดความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบดังกล่าว ดังนั้นการฝึกปฏิบัติการผดุงครรภ์ในระบบการศึกษาทางไกลด้วยการเรียนรู้แบบผสมผสานจึงมีความจำเป็นต่อการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบัน

จากผลการทบทวนวรรณกรรมทั้งรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่มีทิศทางแบบผสมผสานและการฝึกปฏิบัติแบบออนไลน์และออนไลน์ ที่กล่าวมาผู้วิจัยเห็นความสำคัญของการพัฒนาการฝึกปฏิบัติการผดุงครรภ์ในระบบการศึกษาทางไกลด้วยการเรียนรู้แบบผสมผสาน ทั้งในรูปแบบออนไลน์และออนไลน์ของการฝึกปฏิบัติการพยาบาลของนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต หลักสูตรใหม่ พ.ศ. 2564 ร่วมกับการประยุกต์ใช้การจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสาน (Blended learning) ในรูปแบบออนไลน์และออนไลน์ เพื่อให้สอดคล้องกับระบบการศึกษาทางไกล และสอดคล้องกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ซึ่งการจัดการเรียนการสอนภาคปฏิบัติการพยาบาล เพื่อผลิตบัณฑิตพยาบาลให้มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติวิชาชีพได้อย่างมีคุณภาพ มีคุณธรรม จริยธรรม สามารถตัดสินใจแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้เหมาะสม มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และสามารถพัฒนาตนเองด้วยการเรียนรู้ตลอดชีวิต การศึกษาพยาบาลเป็นการศึกษาทางวิชาชีพที่มีการจัดการเรียนการสอนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ที่มีรูปแบบการจัดการเรียนการสอนทั้งแบบออนไลน์

และออนไลน์เพื่อสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อให้นักศึกษาเกิดคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ และบรรลุผลลัพธ์การเรียนรู้ตามมาตรฐานการเรียนรู้ในการพัฒนารูปแบบการฝึกปฏิบัติการผดุงครรภ์ เพื่อที่จะทำให้นักศึกษามีทักษะการปฏิบัติทางวิชาชีพการพยาบาลในบริบทของการศึกษาทางไกล มีสมรรถนะเชิงวิชาชีพตามเกณฑ์ที่สภาการพยาบาลกำหนดสามารถใช้เทคโนโลยีและสารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีจริยธรรม และความรับผิดชอบต่อตนเอง สังคม และประเทศชาติ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาการฝึกปฏิบัติการผดุงครรภ์ในรูปแบบการศึกษาทางไกลด้วยการเรียนรู้แบบผสมผสาน ในรูปแบบออนไลน์และออนไลน์ให้เหมาะสมกับบริบทการศึกษาทางไกล เพื่อให้สอดคล้องกับมาตรฐานการผดุงครรภ์^๓ เพื่อส่งผลต่อการฝึกประสบการณ์ทักษะการผดุงครรภ์ของนักศึกษาพยาบาล เพื่อให้เกิดประสิทธิผลต่อกระบวนการจัดการฝึกปฏิบัติการพยาบาล ที่จะส่งผลให้บัณฑิตพยาบาลศาสตร์สามารถขึ้นทะเบียนเพื่อขอรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ได้

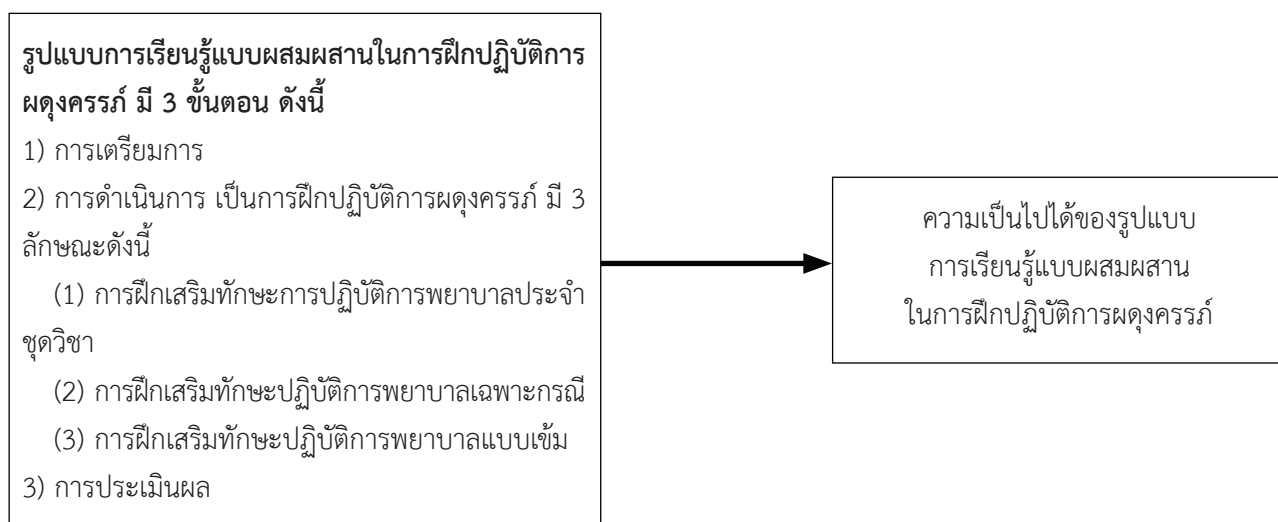
วัตถุประสงค์

1. เพื่อสร้างรูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสานในการฝึกปฏิบัติการผดุงครรภ์
2. เพื่อประเมินความเป็นไปได้ของรูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสานในการฝึกปฏิบัติการผดุงครรภ์

กรอบแนวคิดการวิจัย

การฝึกปฏิบัติการผดุงครรภ์ในระบบการศึกษาทางไกลด้วยการเรียนรู้แบบผสมผสาน โดยมีการผสมผสานการเรียนรู้ในรูปแบบออนไลน์และออนไลน์ในการฝึกปฏิบัติการผดุงครรภ์ พัฒนาขึ้นจากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการฝึกปฏิบัติการผดุงครรภ์ การจัดการเรียนการสอนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ร่วมกับการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสาน โดยมีการผสมผสานการเรียนรู้ในรูปแบบออนไลน์และออนไลน์ในการฝึกปฏิบัติการผดุงครรภ์ มีการฝึกปฏิบัติการพยาบาล 3 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การเตรียมการ 2) การดำเนินการ และ 3) การประเมินผล ลักษณะการฝึกปฏิบัติการพยาบาลมี 3 ลักษณะดังนี้ (1) การฝึกเสริมทักษะการปฏิบัติการพยาบาลประจำชุดวิชา (2) การฝึกเสริมทักษะปฏิบัติการพยาบาลเฉพาะกรณี และ (3) การฝึกเสริมทักษะปฏิบัติการพยาบาลแบบเข้ม แล้วนำมา

สร้างรูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสานในการฝึกปฏิบัติการผดุงครรภ์

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างรูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสานในการฝึกปฏิบัติการผดุงครรภ์

การทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการฝึกปฏิบัติการผดุงครรภ์ การจัดการเรียนการสอนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด 19 การจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสาน โดยผสมผสานการเรียนรู้แบบออนไลน์และออนไลน์ ข้อบังคับสภาการพยาบาลว่าด้วยการจัดการศึกษาพยาบาลและมาตรฐานผดุงครรภ์ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (Indepth- interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus group) กับผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอนในระบบการศึกษาทางไกล อาจารย์พยาบาลที่มีประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอนการฝึกปฏิบัติการผดุงครรภ์ และพยาบาลพี่เลี้ยงที่สอนภาคปฏิบัติการพยาบาลชุดวิชาการพยาบาลมารดา ทารก และการผดุงครรภ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลแล้วนำมาสร้างรูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสานในการฝึกปฏิบัติการผดุงครรภ์โดยผสมผสานการเรียนรู้แบบออนไลน์และออนไลน์

1) ผู้ให้ข้อมูลหลัก เลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้ (1) ผู้เชี่ยวชาญ ที่มีประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอนในระบบการศึกษาทางไกล จำนวน 3 คน (2) อาจารย์พยาบาล ที่มีประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอนการฝึกปฏิบัติการผดุงครรภ์ จำนวน 5 คน และ (3) พยาบาลพี่เลี้ยงที่สอนการฝึกปฏิบัติการพยาบาลชุดวิชาการพยาบาลมารดา ทารก และผดุงครรภ์ จำนวน 7 คน รวมทั้งหมด 15 คน

2) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย ประเด็นแนวคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึก และประเด็นแนวคำถามในการสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จำนวน 4 ข้อ

3) การวิเคราะห์ข้อมูล : การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

ขั้นตอนที่ 2 ประเมินความเป็นไปได้ของรูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสานในการฝึกปฏิบัติการผดุงครรภ์

นำข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 ของการวิจัย คือ (ร่าง) รูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสานในการฝึกปฏิบัติการผดุงครรภ์ ประเมินความเป็นไปได้ของรูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสานในการฝึกปฏิบัติการผดุงครรภ์ในด้านที่เกี่ยวกับนโยบาย การบริหารจัดการ ด้านผู้สอนและผู้เรียน โดยผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์การจัดการเรียนการสอนในระบบการศึกษาทางไกล และอาจารย์พยาบาลที่มีประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอนการฝึกปฏิบัติการผดุงครรภ์ พยาบาลพี่เลี้ยงที่สอนการฝึกปฏิบัติการพยาบาลชุดวิชาการพยาบาลมารดา ทารก และการผดุงครรภ์ และผู้เรียน ก่อนที่จะนำไปปฏิบัติจริง

1) ผู้ให้ข้อมูลหลัก เลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) แบ่งเป็น 4 กลุ่ม ดังนี้ 1) ผู้เชี่ยวชาญ ที่มีประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอนในระบบการศึกษาทางไกล จำนวน 3 คน 2) อาจารย์พยาบาล เลือกแบบเจาะจง ที่มีประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอนการฝึกปฏิบัติการผดุงครรภ์ จำนวน 5 คน 3) พยาบาลพี่เลี้ยงที่สอนการฝึกปฏิบัติการพยาบาลชุดวิชาการพยาบาลมารดา ทารก และผดุงครรภ์ จำนวน 5 คน

และ 4) ผู้เรียน จำนวน 5 คน รวมทั้งหมด 18 คน

2) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบประเมินความเป็นไปได้ของรูปแบบการศึกษาทางไกลด้วยการเรียนรู้แบบผสมผสาน ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จำนวน 21 ข้อ ข้อคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้ 5 หมายถึง มีความเป็นไปได้ในการเรียนการสอนอยู่ในระดับมากที่สุด และ 1 หมายถึง มีความเป็นไปได้ในการเรียนการสอนอยู่ในระดับน้อยที่สุด

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

การหาความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity)

ผู้วิจัยนำแบบประเมินความเป็นไปได้ของรูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสานมาใช้ในการฝึกปฏิบัติการผดุงครรภ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มาตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบของเนื้อหาถึงความถูกต้องเหมาะสม ความสอดคล้องและครอบคลุมตามวัตถุประสงค์การวิจัย ความเหมาะสมของข้อคำถาม และการใช้ภาษา แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) มีค่าอยู่ระหว่าง .67-1.00

3) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล: สถิติพรรณนา คือ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยเสนอโครงการวิจัยต่อคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ของสาขาวิชาพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ซึ่งได้รับอนุมัติจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์หมายเลข NS 4/2563 วันที่ 18 พฤษภาคม 2565

ผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 การสร้างรูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสานในการฝึกปฏิบัติการผดุงครรภ์

รูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสานในการฝึกปฏิบัติการผดุงครรภ์ มี 3 ขั้นตอน คือ 1) การเตรียมการ 2) การดำเนินการ และ 3) การประเมินผล ลักษณะการฝึกปฏิบัติการพยาบาลประจำชุดวิชา มี 3 ลักษณะดังนี้ (1) การฝึกเสริมทักษะการปฏิบัติการพยาบาลประจำชุดวิชา (2) การฝึกเสริมทักษะปฏิบัติการพยาบาลเฉพาะกรณี และ (3) การฝึกเสริมทักษะปฏิบัติการพยาบาลแบบเข้ม โดยรูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสานในการฝึกปฏิบัติ

การผดุงครรภ์ รูปแบบมีการผสมผสานการเรียนรู้แบบออนไลน์และแบบออนไซต์ในการฝึกปฏิบัติการผดุงครรภ์ โดยมีการฝึกปฏิบัติการพยาบาล 3 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอน 1 การเตรียมการ (Preparation) การเตรียมความพร้อมของผู้สอนในการออกแบบการจัดการเรียนการสอนภาคปฏิบัติการพยาบาล การเตรียมแหล่งฝึกปฏิบัติการผดุงครรภ์ เตรียมความพร้อมของผู้เรียน โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และการเตรียมความพร้อมของสื่อในการจัดการเรียนการสอนการปฏิบัติการพยาบาล โดยผู้เรียนต้องศึกษาเอกสารประกอบการฝึกปฏิบัติการผดุงครรภ์ที่จัดเตรียมไว้ล่วงหน้า เนื้อหาเกี่ยวกับทักษะการตรวจครรภ์ กลไกการคลอด ทักษะการทำคลอด และทักษะการประเมินทารกแรกเกิดทันทีหลังคลอด

ขั้นตอนที่ 2 การดำเนินการ ในการฝึกปฏิบัติการผดุงครรภ์ โดยมีลักษณะการฝึกปฏิบัติการพยาบาล 3 ลักษณะดังนี้

1) การฝึกเสริมทักษะปฏิบัติการพยาบาลประจำชุดวิชา เป็นการฝึกปฏิบัติการพยาบาลแบบองค์รวมที่สอดคล้องกับผลลัพธ์การเรียนรู้ในการผดุงครรภ์ โดยนำความรู้ที่ได้จากการศึกษาเอกสารการสอนเกี่ยวกับการผดุงครรภ์ และจากการศึกษาบทเรียนออนไลน์ใน e-Learning (ในขั้นตอนที่ 1 การเตรียมการ) มาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติการพยาบาลผดุงครรภ์ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะที่จำเป็นในการปฏิบัติการผดุงครรภ์ ซึ่งเป็นทักษะการตรวจครรภ์ กลไกการคลอด ทักษะการทำคลอด และการประเมินทารกแรกเกิด โดยผู้เรียนฝึกปฏิบัติการผดุงครรภ์กับหุ่นจำลองเสมือนจริงในห้องปฏิบัติการพยาบาลประกอบ โดยมีการประเมินคะแนนในแต่ละทักษะปฏิบัติการผดุงครรภ์ ในแต่ละทักษะผู้เรียนต้องผ่านร้อยละ 80

2) การฝึกเสริมทักษะปฏิบัติการพยาบาลเฉพาะกรณี เป็นการฝึกปฏิบัติการพยาบาลผดุงครรภ์รายกรณี ฝึกปฏิบัติการผดุงครรภ์เกี่ยวกับทักษะการทำคลอด (ซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นและต้องการพัฒนาผู้เรียน) เมื่อผู้เรียนฝึกเสริมทักษะปฏิบัติการพยาบาลประจำชุดวิชาที่เกี่ยวกับทักษะการตรวจครรภ์ กลไกการคลอด และทักษะการทำคลอด ผ่านตามที่กำหนดแล้ว โดยผู้วิจัยได้ออกแบบการฝึกเสริมทักษะปฏิบัติการพยาบาลเฉพาะกรณี โดยศึกษาบทเรียนออนไลน์ใน e-Learning เกี่ยวกับทักษะการตรวจครรภ์ กลไกการคลอด ทักษะการทำคลอด และการประเมินทารกแรกเกิด ให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติทักษะการทำคลอดในรูปแบบ

ออนไลน์ โดยมีการประเมินในแต่ละขั้นตอนของทักษะ การทำคลอด เมื่อผู้เรียนผ่านทักษะการทำคลอดแล้ว ผู้เรียนสามารถที่จะนำความรู้ที่ได้ไปฝึกเสริมทักษะปฏิบัติการพยาบาลเฉพาะกรณีในสถานการณ์จริงได้

3) การฝึกเสริมทักษะปฏิบัติการพยาบาลแบบเข้ม เป็นการฝึกปฏิบัติการผดุงครรภ์แบบองค์รวมตั้งแต่ทักษะ การตรวจครรภ์ กลไกการคลอด และทักษะการทำคลอด โดยผู้วิจัยได้ออกแบบการฝึกเสริมทักษะปฏิบัติการพยาบาล แบบเข้มในรูปแบบออนไลน์ โดยผู้เรียนศึกษาบทเรียนออนไลน์ ใน e-Learning เกี่ยวกับทักษะการตรวจครรภ์ กลไกการคลอด ทักษะการทำคลอด และการประเมินทารกแรกเกิด และผู้เรียน ฝึกปฏิบัติการผดุงครรภ์กับหุ่นจำลองเสมือนจริงในห้องปฏิบัติการ พยาบาลโดยผ่าน VDO Conference เริ่มตั้งแต่ทักษะ การตรวจครรภ์ กลไกการคลอด ทักษะการทำคลอด และการ ประเมินทารกแรกเกิด ตลอดจนการประเมินทารกแรก เกิดทันทีหลังคลอด โดยให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติการผดุงครรภ์ แบบองค์รวมตามกระบวนการพยาบาล และการจัดทำรายงาน สรุปลการฝึกเสริมทักษะปฏิบัติการพยาบาลแบบเข้ม ซึ่งผู้สอน การฝึกปฏิบัติการผดุงครรภ์ผ่าน VDO Conference เมื่อผู้เรียน ผ่านการฝึกเสริมทักษะปฏิบัติการพยาบาลแบบเข้มในรูปแบบ ออนไลน์แล้ว ผู้เรียนสามารถที่จะนำความรู้ที่ได้จากการฝึก เสริมทักษะปฏิบัติการพยาบาลแบบเข้มไปใช้ในการฝึกปฏิบัติ การพยาบาลในสถานการณ์จริงได้

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินผล เป็นขั้นตอนการประเมิน ผลการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยมีการประเมินระหว่างการฝึก ปฏิบัติการพยาบาล (Formative) ซึ่งมีการประเมินระหว่าง 1) การฝึกเสริมทักษะการปฏิบัติการพยาบาลประจำชุดวิชา มีการประเมินจากการที่นักศึกษาเข้าไปศึกษาในบทเรียน ออนไลน์ใน e-Learning โดยผู้เรียนมีการฝึกปฏิบัติการ ผดุงครรภ์ในระยะตั้งครรภ์ เกี่ยวกับทักษะการตรวจครรภ์ ในระยะคลอดฝึกปฏิบัติการผดุงครรภ์เกี่ยวกับทักษะการหมุน กลไกการคลอด และทักษะการทำคลอด ในการฝึกปฏิบัติการ ผดุงครรภ์ในระยะหลังคลอดเกี่ยวกับทักษะการประเมินทารก

แรกเกิดทันทีหลังคลอด และการประเมินในการเรียนรู้แบบ ออนไลน์โดยประเมินผู้เรียนฝึกปฏิบัติการผดุงครรภ์กับหุ่น จำลองเสมือนจริงในห้องปฏิบัติการพยาบาล โดยมีการประเมิน คะแนนในแต่ละทักษะปฏิบัติการผดุงครรภ์ ในแต่ละทักษะ ผู้เรียนต้องผ่านร้อยละ 80 ผู้เรียนสามารถที่จะนำความรู้ ที่ได้จากการฝึกเสริมทักษะปฏิบัติการพยาบาลประจำชุดวิชา ที่เกี่ยวกับทักษะการตรวจครรภ์ กลไกการคลอด ทักษะการ ทำคลอด และการประเมินทารกแรกเกิด ไปใช้ในการฝึกปฏิบัติ การพยาบาลประจำชุดวิชาในสถานการณ์จริงได้ 2) การฝึก เสริมทักษะปฏิบัติการพยาบาลเฉพาะกรณี เป็นการประเมิน การฝึกปฏิบัติการพยาบาลผดุงครรภ์รายกรณีในการเรียนรู้ แบบออนไลน์ใน e-Learning ผู้เรียนฝึกปฏิบัติการผดุงครรภ์ ในระยะตั้งครรภ์ ระยะคลอด และระยะหลังคลอด เกี่ยวกับ ทักษะการตรวจครรภ์ กลไกการคลอด ทักษะการทำคลอด และการประเมินทารกแรกเกิด เมื่อผู้เรียนผ่านทักษะการ ผดุงครรภ์แล้ว ผู้เรียนสามารถที่จะนำความรู้ที่ได้ไปฝึก เสริมทักษะปฏิบัติการพยาบาลเฉพาะกรณีในสถานการณ์ จริง ได้ และ 3) การฝึกเสริมทักษะปฏิบัติการพยาบาลแบบ เข้ม เป็นการประเมินการฝึกปฏิบัติการพยาบาลผดุงครรภ์แบบ เข้มใน การเรียนรู้แบบออนไลน์ใน e-Learning เป็นการฝึก ปฏิบัติการผดุงครรภ์แบบองค์รวมในระยะตั้งครรภ์ ระยะคลอด และระยะหลังคลอดเกี่ยวกับทักษะการตรวจครรภ์ กลไกการ คลอด และทักษะการทำคลอด และประเมินผู้เรียนฝึกปฏิบัติ การผดุงครรภ์กับหุ่นจำลองเสมือนจริงในห้องปฏิบัติการ พยาบาลโดยผ่าน VDO Conference และประเมินผู้เรียน แบบออนไลน์โดยการประเมินจากรายงานสรุปลการฝึกเสริม ทักษะปฏิบัติการพยาบาลแบบเข้ม เมื่อผู้เรียนผ่านการฝึกเสริม ทักษะปฏิบัติการพยาบาลแบบเข้มในรูปแบบออนไลน์แล้ว ผู้เรียนสามารถที่จะนำความรู้ที่ได้จากการฝึกเสริมทักษะ ปฏิบัติการพยาบาลแบบเข้มไปใช้ในการฝึกปฏิบัติการพยาบาล ในสถานการณ์จริงได้

ขั้นตอนที่ 2 ประเมินความเป็นไปได้ของรูปแบบ การเรียนรู้แบบผสมผสานในการฝึกปฏิบัติการผดุงครรภ์

ตาราง การประเมินความเป็นไปได้ของรูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสานในการฝึกปฏิบัติการผดุงครรภ์

รายการ	Mean	SD	แปลผล
1. รูปแบบฯ ที่สร้างขึ้นมีความสอดคล้องกับคำอธิบายของชุดวิชาการฝึกปฏิบัติการพยาบาล	4.55	.51	มากที่สุด
2. รูปแบบฯ ที่สร้างขึ้นมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ชุดวิชาการฝึกปฏิบัติการพยาบาล	4.55	.51	มากที่สุด
3. รูปแบบฯ ที่สร้างขึ้นมีความสอดคล้องกับผลลัพธ์การเรียนรู้ของชุดวิชา	4.72	.46	มากที่สุด
4. รูปแบบฯ ที่สร้างขึ้นสามารถนำไปใช้ในการฝึกปฏิบัติการผดุงครรภ์ได้	4.66	.48	มากที่สุด
5. กระบวนการฝึกปฏิบัติการผดุงครรภ์มีความเป็นไปได้สำหรับการจัดการเรียนการสอน	4.61	.50	มากที่สุด
6. ลักษณะการฝึกปฏิบัติการผดุงครรภ์มีความเหมาะสม	4.61	.50	มากที่สุด
7. ระยะเวลาที่ใช้ในการฝึกปฏิบัติการผดุงครรภ์มีความเป็นไปได้สำหรับการจัดการเรียนการสอน	4.66	.48	มากที่สุด
8. สื่อที่ใช้ประกอบในการฝึกปฏิบัติการผดุงครรภ์มีความเป็นไปได้สำหรับการจัดการเรียนการสอน	4.55	.51	มากที่สุด
9. บทเรียนออนไลน์การตรวจครรภ์ กลไกการคลอด ทักษะการทำคลอด และการประเมินทารกแรกเกิดมีความเป็นไปได้สำหรับการจัดการเรียนการสอน	4.55	.51	มากที่สุด
10. บทเรียนออนไลน์การตรวจครรภ์ กลไกการคลอด ทักษะการทำคลอด และการประเมินทารกแรกเกิดสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการฝึกปฏิบัติการพยาบาลได้	4.55	.51	มากที่สุด
11. การวัดประเมินผลมีความเป็นไปได้สำหรับการจัดการเรียนการสอน	4.50	.51	มากที่สุด
12. รูปแบบฯ ที่สร้างขึ้นมีความเป็นไปได้สำหรับการจัดการเรียนการสอนกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019	4.88	.32	มากที่สุด
13. รูปแบบฯ ช่วยให้ผู้เรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการฝึกปฏิบัติการผดุงครรภ์ได้จริง	4.66	.48	มากที่สุด
14. รูปแบบฯ ช่วยให้ผู้เรียนสามารถนำไปจัดการทักษะทางการผดุงครรภ์ได้	4.66	.48	มากที่สุด
15. รูปแบบฯ ส่งเสริมให้ผู้เรียนบรรลุผลลัพธ์การเรียนรู้ที่คาดหวังของชุดวิชา	4.83	.38	มากที่สุด
16. รูปแบบฯ ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะทางการผดุงครรภ์	4.55	.51	มากที่สุด
17. รูปแบบฯ มีความเป็นไปได้สำหรับการจัดการเรียนการสอนกับการจัดการเรียนการสอนระบบการศึกษาทางไกล	4.72	.46	มากที่สุด
18. การฝึกเสริมทักษะปฏิบัติการพยาบาลประจำชุดวิชาในการเรียนรู้แบบออนไลน์ให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติการผดุงครรภ์กับหุ่นจำลองเสมือนจริงในห้องปฏิบัติการพยาบาลประกอบ	4.55	.51	มากที่สุด
19. การฝึกเสริมทักษะปฏิบัติการพยาบาลเฉพาะกรณีในการเรียนรู้แบบออนไลน์ให้ผู้เรียนสามารถที่จะนำความรู้ที่ได้ไปฝึกเสริมทักษะปฏิบัติการพยาบาลเฉพาะกรณีในสถานการณ์จริงได้	4.72	.46	มากที่สุด
20. การฝึกเสริมทักษะปฏิบัติการพยาบาลแบบเข้มในการเรียนรู้แบบออนไลน์ให้ผู้เรียนสามารถที่จะนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในสถานการณ์จริงได้	4.55	.51	มากที่สุด
21. การประเมินผลการเรียนรู้แบบออนไลน์มีความเป็นไปได้สำหรับการจัดการเรียนการสอน	4.66	.48	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยโดยรวม	4.63	.47	มากที่สุด

จากตาราง การประเมินความเป็นไปได้ของรูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสานในการฝึกปฏิบัติการผดุงครรภ์ที่พัฒนาขึ้นในภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด (Mean=4.63, SD=.47) มีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด คือ รูปแบบฯ ที่สร้างขึ้นมีความเป็นไปได้สำหรับการจัดการเรียนการสอนกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Mean= 4.88, SD=.32) รองลงมา คือ รูปแบบฯ ส่งเสริมให้ผู้เรียนบรรลุผลลัพธ์การเรียนรู้ที่คาดหวังของชุดวิชา (Mean=4.83, SD=.38) และน้อยที่สุด คือ การวัดประเมินผลมีความเป็นไปได้สำหรับการจัดการเรียนการสอน (Mean=4.50, SD=.51)

การอภิปรายผลการวิจัย

การฝึกปฏิบัติการผดุงครรภ์ในระบบการศึกษาทางไกลด้วยการเรียนรู้แบบผสมผสาน ผู้วิจัยนำเสนอการอภิปรายผล ตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. การสร้างรูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสานในการฝึกปฏิบัติการผดุงครรภ์ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมการ การเตรียมการถือว่ามีความสำคัญต่อการฝึกปฏิบัติการพยาบาลของนักศึกษา มีการเตรียมความพร้อมของผู้สอน แหล่งฝึกปฏิบัติการพยาบาล การเตรียมความพร้อมของผู้เรียน และการเตรียมสื่อประกอบการสอน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาที่พบว่านักศึกษาพยาบาลมีความพึงพอใจต่อการเตรียมความพร้อมในการฝึกปฏิบัติการพยาบาลอยู่ในระดับมาก¹⁰ ในการศึกษาครั้งนี้มีการเตรียมการดังนี้ 1) การเตรียมความพร้อมของผู้สอนในการออกแบบการจัดการเรียนการสอนภาคปฏิบัติการพยาบาล โดยมีการถ่ายทอดปรัชญาและวัตถุประสงค์ของหลักสูตรลงสู่รูปแบบการฝึกปฏิบัติ/การออกแบบการฝึกปฏิบัติการผดุงครรภ์ เพื่อให้เกิดผลลัพธ์การเรียนรู้ตามที่หลักสูตรกำหนด ซึ่งผลลัพธ์การเรียนรู้ที่คาดหวังของชุดวิชาต้องสอดคล้องกับเกณฑ์ของระบบประกันคุณภาพการศึกษาของเครือข่ายมหาวิทยาลัย

อาเซียน¹¹ 2) การเตรียมพยาบาลพี่เลี้ยง เพื่อให้พยาบาลพี่เลี้ยงให้มีความรู้ ทักษะ การสอนการฝึกปฏิบัติการผดุงครรภ์ และประเมินผลการฝึกปฏิบัติ โดยพยาบาลพี่เลี้ยงต้องผ่านการคัดเลือกตามคุณสมบัติที่กำหนด ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาที่พบว่า การเตรียมอาจารย์พี่เลี้ยงในการฝึกภาคปฏิบัติเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อทักษะปฏิบัติการพยาบาล¹² 3) การเตรียมแหล่งฝึกปฏิบัติการผดุงครรภ์ โดยการสำรวจสถานที่ที่คาดว่าจะใช้เป็นแหล่งฝึกการผดุงครรภ์ เพื่อให้นักศึกษาได้รับประสบการณ์การผดุงครรภ์ที่ครบถ้วน การเตรียมแหล่งฝึกปฏิบัติเป็นสิ่งจำเป็น เนื่องจากผู้เรียนในหลักสูตรเป็นผู้มีประสบการณ์การปฏิบัติงานในชุมชนมาก่อน การฝึกปฏิบัติการพยาบาลในโรงพยาบาลขนาดใหญ่ เพื่อเสริมสร้างความรู้และทักษะในการดูแลทางการผดุงครรภ์ทั้งในสตรีรายปกติและรายที่มีภาวะแทรกซ้อน ครอบคลุมทั้งในระยะตั้งครรภ์ ระยะคลอด และระยะหลังคลอด ประกอบกับแหล่งฝึกปฏิบัติงานของสถาบันการศึกษาหลายแห่ง ดังนั้นการเตรียมแหล่งฝึกปฏิบัติการผดุงครรภ์ จึงต้องมีการเตรียมการอย่างเป็นระบบ เริ่มจากการสำรวจแหล่งฝึก การสร้างความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษาและแหล่งฝึกปฏิบัติการพยาบาลอย่างเป็นทางการ¹³ 4) ความพร้อมของสื่อในการจัดการเรียนการสอน การฝึกปฏิบัติการผดุงครรภ์ โดยจัดทำไว้ใน e-Learning ซึ่งให้ผู้เรียนเข้าไปศึกษาล่วงหน้าก่อนที่จะมีการฝึกปฏิบัติการผดุงครรภ์ ประกอบด้วย ทักษะการตรวจครรภ์ ทักษะการหมุนกลไกการคลอด ทักษะการทำคลอด และทักษะการประเมินทารกแรกเกิด สอดคล้องกับการศึกษาที่พบว่า ความพร้อมของนักศึกษาพยาบาลในการเตรียมฝึกปฏิบัติการพยาบาลโดยอ่านหนังสือ การดูสื่อวีดิทัศน์ และการฝึกปฏิบัติการพยาบาลในและนอกห้องปฏิบัติการพยาบาล¹⁴ และ 5) การเตรียมความพร้อมของผู้เรียน โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ผู้เรียนต้องศึกษาเอกสารประกอบการฝึกปฏิบัติการผดุงครรภ์ที่จัดเตรียมไว้ล่วงหน้า เนื้อหาเกี่ยวกับทักษะการตรวจครรภ์ กลไกการคลอด การทำคลอด และการประเมินทารกแรกเกิดทันทีหลังคลอด ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาการเตรียมความพร้อมก่อนขึ้นฝึกปฏิบัติการพยาบาลด้านความรู้และทักษะการปฏิบัติการพยาบาลก่อนและหลังการเข้าร่วมรูปแบบการเตรียมความพร้อมก่อนขึ้น ฝึกปฏิบัติงานของนักศึกษาพยาบาลพบว่าความรู้การพยาบาลในระยะตั้งครรภ์ ระยะคลอด และระยะหลังคลอดปกติ ก่อนและหลังการเตรียมความพร้อมในแต่ละระยะการตั้งครรภ์มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

ทางสถิติที่ระดับ .01 และความพร้อมเกี่ยวกับทักษะการปฏิบัติการพยาบาลก่อนและหลังเข้าร่วมการเตรียมความพร้อมพบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01¹⁵ ดังนั้นการเตรียมความพร้อมด้านผู้เรียนจึงมีความสำคัญต่อการฝึกปฏิบัติการพยาบาลทั้งในระยะตั้งครรภ์ ระยะคลอด และระยะหลังคลอด ซึ่งการเตรียมทั้งในรูปแบบออนไลน์ โดยศึกษาเอกสารในแต่ละบทเรียนในระบบ e-Learning ทั้ง 4 บทเรียน ได้แก่ ทักษะการตรวจครรภ์ ทักษะกลไกการคลอด ทักษะการทำคลอด และทักษะการประเมินทารกแรกเกิดทันทีหลังคลอด ประกอบกับการเตรียมผู้เรียนให้มีการฝึกปฏิบัติการพยาบาลกับหุ่นจำลองเสมือนจริงในห้องปฏิบัติการพยาบาล การเรียนการสอนเชิงรุก¹⁶ และให้ผู้เรียนมีการสาธิตการฝึกทักษะการผดุงครรภ์ดังกล่าวในรูปแบบออนไลน์ โดยผู้สอนนิเทศผ่าน VDO conference ก่อนที่ผู้เรียนจะมีการฝึกปฏิบัติการผดุงครรภ์ในสถานการณ์จริง

ขั้นตอนที่ 2 การดำเนินการ เป็นการฝึกปฏิบัติการผดุงครรภ์ของผู้เรียน โดยผู้เรียนมีการเรียนรู้แบบออนไลน์ และการเรียนรู้แบบออนไซต์ในการฝึกปฏิบัติการผดุงครรภ์ การฝึกปฏิบัติการผดุงครรภ์ 3 ลักษณะดังนี้ 1) การฝึกเสริมทักษะการปฏิบัติการพยาบาลประจำชุดวิชา เป็นการฝึกปฏิบัติการพยาบาลแบบองค์รวมที่สอดคล้องกับผลลัพธ์การเรียนรู้ในการผดุงครรภ์ โดยนำความรู้ที่ได้จากการศึกษาเอกสาร การสอนเกี่ยวกับการผดุงครรภ์ และจากการศึกษาบทเรียนออนไลน์ใน e-Learning มาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติการพยาบาลผดุงครรภ์ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะที่จำเป็นในการปฏิบัติการผดุงครรภ์ ซึ่งเป็นทักษะการตรวจครรภ์ กลไกการคลอด และทักษะการทำคลอด โดยผู้เรียนฝึกปฏิบัติการผดุงครรภ์กับหุ่นจำลองเสมือนจริงในห้องปฏิบัติการพยาบาล ผู้เรียนสามารถที่จะนำความรู้ที่ได้จากการฝึกเสริมทักษะปฏิบัติการพยาบาลประจำชุดวิชาที่เกี่ยวกับทักษะการตรวจครรภ์ กลไกการคลอด และทักษะการทำคลอด ไปใช้ในการฝึกปฏิบัติการพยาบาลประจำชุดวิชาในสถานการณ์จริงได้ 2) การฝึกเสริมทักษะปฏิบัติการพยาบาลเฉพาะกรณี เป็นการฝึกปฏิบัติการผดุงครรภ์รายกรณี ฝึกปฏิบัติการผดุงครรภ์เกี่ยวกับทักษะการทำคลอด ผู้วิจัยได้ออกแบบการฝึกเสริมทักษะปฏิบัติการพยาบาลเฉพาะกรณีในระบบ e-Learning ให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติทักษะการทำคลอดในรูปแบบออนไลน์ โดยมีการประเมินในแต่ละขั้นตอนของทักษะการทำคลอด เมื่อผู้เรียนผ่านทักษะการทำคลอดแล้ว ประกอบกับให้ผู้เรียน

มีการฝึกปฏิบัติการพยาบาลกับหุ่นจำลองเสมือนจริงในห้องปฏิบัติการพยาบาล ผู้เรียนสามารถที่จะนำความรู้ที่ได้ไปฝึกเสริมทักษะปฏิบัติการพยาบาลเฉพาะกรณีในสถานการณ์จริงได้

3) การฝึกเสริมทักษะปฏิบัติการพยาบาลแบบเข้ม เป็นการฝึกปฏิบัติการผดุงครรภ์แบบองค์รวมตั้งแต่ทักษะการตรวจครรภ์ กลไกการคลอด การทำคลอด และการประเมินทารกแรกเกิดทันทีหลังคลอด โดยผู้วิจัยได้ออกแบบการฝึกเสริมทักษะปฏิบัติการพยาบาลแบบเข้มในรูปแบบออนไลน์ โดยผู้เรียนฝึกปฏิบัติการผดุงครรภ์กับหุ่นจำลองเสมือนจริงในห้องปฏิบัติการพยาบาลโดยผ่าน VDO Conference เริ่มตั้งแต่รับใหม่ผู้คลอด การตรวจครรภ์ การทำคลอด โดยให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติการผดุงครรภ์แบบองค์รวมตามกระบวนการพยาบาล และการจัดทำรายงานสรุปการฝึกเสริมทักษะปฏิบัติการพยาบาลแบบเข้ม ซึ่งผู้แทนการฝึกปฏิบัติการผดุงครรภ์ผ่าน VDO Conference เมื่อผู้เรียนผ่านการฝึกเสริมทักษะปฏิบัติการพยาบาลแบบเข้มในรูปแบบออนไลน์แล้ว ผู้เรียนสามารถที่จะนำความรู้ที่ได้จากการฝึกเสริมทักษะปฏิบัติการพยาบาลแบบเข้มไปใช้ในการฝึกปฏิบัติการพยาบาลในสถานการณ์จริงได้ ในขั้นตอนการดำเนินการรูปแบบการฝึกปฏิบัติการผดุงครรภ์ต้องคำนึงถึงรายละเอียดของการฝึกปฏิบัติการผดุงครรภ์ในแต่ละลักษณะให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานสาขาวิชาชีพ เพื่อให้การฝึกปฏิบัติการผดุงครรภ์มีคุณภาพ และสร้างประสบการณ์การฝึกปฏิบัติการผดุงครรภ์ที่ดีให้นักศึกษาพยาบาลในการนำความรู้สู่การปฏิบัติการผดุงครรภ์¹⁷ ดังนั้นรูปแบบการฝึกปฏิบัติการพยาบาลมีความสำคัญต่อการจัดการเรียนการสอนภาคปฏิบัติการพยาบาล⁴ และสอดคล้องกับการศึกษาการออกแบบกระบวนการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับรูปแบบการฝึกปฏิบัติการพยาบาลของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชภายใต้รูปแบบการฝึกปฏิบัติการพยาบาลในระบบการศึกษาทางไกล¹⁷

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินผล เป็นขั้นตอนการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยมีการประเมินระหว่างการฝึกปฏิบัติการพยาบาล (Formative) ที่ครอบคลุมในระยั้งตั้งครรภ์ ระยะเวลาคลอด และระยะหลังคลอด ที่ประกอบด้วยทักษะการตรวจครรภ์ กลไกการคลอด ทักษะการทำคลอด และทักษะการประเมินทารกแรกเกิดทันทีหลังคลอด ซึ่งมีการประเมินระหว่างการฝึกเสริมทักษะการปฏิบัติการพยาบาลประจำชุดวิชา และการฝึกเสริมทักษะปฏิบัติการพยาบาลเฉพาะกรณี เมื่อภายหลังสิ้นสุดการฝึกปฏิบัติการพยาบาล (Sumative) จะประเมินการฝึกเสริมทักษะปฏิบัติการพยาบาล

แบบเข้มเมื่อผู้เรียนได้ผ่านขั้นตอนการประเมินผล โดยผ่านตามเกณฑ์ที่กำหนดในแต่ละบทเรียนออนไลน์แล้ว ผู้เรียนสามารถนำความรู้และประสบการณ์การเรียนรู้ในแต่ละบทเรียนที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในการฝึกปฏิบัติการผดุงครรภ์ในสถานการณ์จริงได้

2. การประเมินความเป็นไปได้ของรูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสานในการฝึกปฏิบัติการผดุงครรภ์

รูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสานในการฝึกปฏิบัติการผดุงครรภ์ มีการผสมผสานแบบออนไลน์และออนไซต์ มีความเป็นไปได้ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (Mean=4.63, SD=.47) โดยมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุดคือ รูปแบบฯ ที่สร้างขึ้นมีความเป็นไปได้ในการจัดการเรียนการสอนกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Mean= 4.88, SD=.32) รองลงมาคือ รูปแบบฯ ส่งเสริมให้ผู้เรียนบรรลุผลลัพธ์การเรียนรู้ที่คาดหวังของชุดวิชา (Mean=4.83, SD=.38) และน้อยที่สุดคือ การวัดประเมินผลมีเป็นไปได้ในการจัดการเรียนการสอน (Mean= 4.50, SD=.51) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาที่พบว่า การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนประกอบด้วย การจัดการสอนภาคทฤษฎีมี 4 คาบเรียน มีเนื้อหาที่เกี่ยวกับกลไกการคลอด การพยาบาลในระยะที่ 1-4 ของการคลอด และการดูแลทารกแรกเกิดทันที กิจกรรมการเรียนรู้มีดังนี้ การทบทวนบทเรียนก่อนเข้าชั้นเรียน การบรรยายโดยผ่าน Power point และวีดิทัศน์ จากนั้นนักศึกษาจะเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านการฝึกทบทวนตามวีดิทัศน์ การฝึกสถานการณ์จำลองในห้องคลอด และการทบทวนความรู้หลังการสอบปฏิบัติการพยาบาลในสถานการณ์จำลองเสมือนจริง ผลประเมิน พบว่านักศึกษาสามารถนำไปใช้จริงในการฝึกปฏิบัติการดูแลในระยะคลอดกับผู้คลอดในระดับมากที่สุด (Mean = 4.21, SD = 0.43) การจัดการทักษะในห้องฝึกปฏิบัติการในระดับมากที่สุด (Mean = 4.31, SD = 0.45) อุปกรณ์ที่ใช้ห้องฝึกปฏิบัติการในระดับมาก (Mean=4.17, SD=0.58) การทบทวนความรู้ภายหลังการฝึกทักษะในระดับมาก (Mean=4.04, SD=0.66) และการรับรู้ประโยชน์ที่เกิดขึ้นต่อตัวนักศึกษาในระดับมากที่สุด (Mean=4.34, SD=0.50)¹⁸ ดังนั้นรูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสานในการฝึกปฏิบัติการผดุงครรภ์ควรนำไปใช้ในการฝึกปฏิบัติการผดุงครรภ์

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการทำวิจัย

1. สถาบันการศึกษาพยาบาลสามารถนำรูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสานในการฝึกปฏิบัติการผดุงครรภ์ไปประยุกต์การจัดกิจกรรมเพื่อกระตุ้น และส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดผลลัพธ์การเรียนรู้ที่คาดหวัง
2. นำรูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสานในการฝึกปฏิบัติการผดุงครรภ์มาเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการเรียนการสอนในระบบการศึกษาทางไกล

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรวิจัยเชิงทดลองโดยนำรูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสานในการฝึกปฏิบัติการผดุงครรภ์ไปทดลองใช้จริง
2. ควรมีการศึกษารูปแบบการฝึกปฏิบัติของชุดวิชาอื่นๆ ในระบบการศึกษาทางไกล

References

1. Buapetch A. & Chansawang W. Client's Opinions towards Student Performance in a Practicum in Nursing for Promoting Health Course, Faculty of Nursing, Prince of Songkla University. Journal of Nursing and Education. 2011; 4(2), 10-22. (in Thai)
2. The Nursing Council. Announcement of the Nursing Council on Tele-nursing Guidelines. Thai government gazette. 2011; 138(33): 49-51.
3. Phuttapitakphon et al. A Study on the Model of Nursing Practicum in Distance Education Systems at Sukhothai Thammathirat Open University. Research Report. 2019.
4. Ahn YH, & Choi J. Incivility experiences in clinical practicum education among nursing students. Nurse Education Today. 2019; 73(1): 48-53.
5. Leidl DM, Ritchie L, & Moslemi N. Blended learning in undergraduate nursing education - A scoping review. Nurse Educator Today. 2020; 86(2): 1-11.
6. Sáiz-Manzanares MC, Escolar-Llamazares MC, & González AA. Effectiveness of Blended Learning in Nursing Education. International Journal Environ Respiratory Public Health. 2020;17(5): 1-15.
7. Angasu K. et al. COVID-19's Negative Impacts on Clinical Learning and Proposed Compensation Mechanisms among Undergraduate Midwifery and Nursing Students of Jimma University. Advances in Medical Education and Practice. 2020; 4(12): 1411-7.
8. Gaffney MK, & Chargualaf KA. Ghosh S. COVID-19 Disruption of Nursing Education and the Effects on Students' Academic and Professional Confidence. Nurse Educator. 2021; 46(2): 76-81.
9. Ryan Michael FO. Homelo VE. Online Learning in Nursing Education during the COVID-19 Pandemic: Stress, Satisfaction, and Academic Performance. Journal of Nursing Practice. 2021; 4(2): 143-53.
10. Jamchang S, Atthamethakul W, & Phithaksin D. The Effect of Readiness Preparation for Nursing Practice in Ward of 2nd year nursing students, Borommarajonnani college of Nursing, Ratchaburi. Journal of Science & Technology, Ubon Ratchathani University. 2018; 20(3): 147-63. (in Thai)
11. ASEAN University Network Quality Assurance. Guide to AUN-QA Assessment at Programme Level version 4. 2024.
12. Thathan S, & Yana A. Perception of nursing students on their nursing skills and their professional attitudes after their first clinical practice, Boromrajonani College of Nursing, Phayao. Journal of Nursing, Public Health, and Education. 2019; 10(1): 44-55. (in Thai)

13. Tuppal CP, & Reñosa MD. Al Harthy SN. Best practices in building academic-service partnerships in nursing: Views from the lens of nursing administrators, students, faculty and staff nurses. *International Journal of Nursing Education*. 2017; 9(1): 97-102.
14. Janton S, & Bunlikitkul T. Readiness to practice in the Fundamentals of Nursing Practicum among nursing students at The Thai Red Cross College of Nursing. *Thai Red Cross Nursing Journal*. 2012; 5(1): 32-45.
15. Lapchiem P. The Results of Pre-Clinic Program on Knowledge and Nursing Practical Skill Preparation in Maternal-Child Nursing and Midwifery of the Third Year Nursing Students at Boromarajonani College of Nursing, Chiang Mai. *Journal of Boromarajonani College of Nursing, Surin*. 2019; 9(2): 42-54. (in Thai)
16. Radabutr M, Thanirat S, & Pinyomit S. Perceptions and Experiences of Nursing Students in Boromarajonani College of Nursing Changwat Nonthaburi regarding Active Learning. *Journal Royal Thai Army Nurses*. 2019; 20(3): 144-53. (in Thai)
17. George TP, DeCristofaro C, & Murphy PF. Self-efficacy and concerns of nursing students regarding clinical experiences. *Nurse Education Today*. 2020; 90(2): 104401.
18. Klayklung W, Paerai W, Aranyapak P, & Kongjeera A. Development of instructional management model through self-learning skills of nursing students: a case study of nurse midwifery subject. *Journal of Nursing Siam University*. 2019; 20(39): 45-58. (in Thai)